

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 31.

Løverdagen den 4de August 1860.

4de Marg.

Indhold.

af en norsk Landmands Dagbog. — Agerdyrknings-systemerne. — Inden- og udenlandske Esterretninger.

af en norsk Landmands Dagbog.

(Fortsettelse fra No. 30.)

Ugen fra 22de til 29de Juli var ogsaa ugunstig for Høbjergningen. Hundedagene begyndte med Regn og det lader til, at den gamle Mening skal holde Stik, at saadan, som disse Dage gaar ind, vedbliver de til Enden — altsaa i Aar med uslabigt Veir.

Paa større Gaarde, hvor Eieren benytter Agronom, Formand, Volskarl eller hvad man nu vil kalde ham, deler Arbejdet med Gaarden sig i to bestemte Dele, saasnart Eieren bor paa Gaarden og tager aktiv Del i Gaardstellet. Formanden faar med Arbejdsbestyrelsen og alle dens Detaillér at gøre paa Marken og i Vertshedet; han forestaar med et Ord Produktionen af Kaa-stofferne og skaffer dem vel i Løbe. Eieren vaager over Produkternes Anvendelse indtil de har givet ham det forønskede Udbytte, hvad enten dette udkommer ved at anvende dem paa Gaardens andre Bedrifter eller ved direkte Salg til Fremmede. Saaleeds har hver sit Departement, og uden at gaa hinanden i Veien, fuldt op at bestille, naar de hver paa sin Kant omhyggelig vaager over Bedristernes Gang. Hvorofte — og hvorfor da tie dermed — klager ikke Eieren over, at Agronomen ikke svarer til Forventningerne, at det større Bruttoudbytte, Agronomen skaffer af Gaarden, ikke forøger Eieren Netto med en Skilling, at endelig Agronomen slipper Produktet rent af Henderne og ikke bryder sig noget om dets Anvendelse! Er der noget sandt i disse Klager, saa viser det, at vore Landbrugsskoler hidtil har været heldigere i at uddanne Arbejdsbestyrere end Gaardsbestyrere, og at Eiendomsbesiddere under nerverende Forholde maa være forberedt paa, i hvor flink hans Agronom ogsaa er i sit Fag, selv at overtage eller lede Produktanvendelsen. Af den unge og, det kan gjerne legges til, den ungdommelige Agronom maa der heller ikke i de første Aar fordres formeget. Med hans Alder og Ideer stemmer

det bedst at omdanne Udmark til Indmark og anstrenge sig ved Jordarbejder, som skaffer flekkelige Resultater for Diet. Resultatet for Dungen er for ham, som staar udenfor Omkostningerne, endnu en Biting, som han nok kan have lært fra Skolen at fremvise paa Papiret, men som det virkelige Livstryk endnu ikke har lært ham at respektere for hvad det er — Landbrugsgets Betingelse og dets endelige Maal. Først naar han selv, som Forpagter eller Eier, maa indstrenke sine Ideer og Foretagender til 365 Dage i Aaret, først da lærer Erfaringen ham, hvad Landmanden har at iagttage som Gaardsbestyrer for at gaa igjennem, og for dette Tidspunkt klager Eiendomsbesidderen tilbøielig med Ret over, at den unge Agronom ikke er en erfaren og alsidig uddannet Mand i sit Fag.

Det uskadige Veir indskrænkede mine Erfusioner til Formanden og hans Arbejdsfolk, og idet jeg til Gjengjæld gif saa meget slittigere om i Husene, gav Enkeltbederne, som der var at iagttage ved et enkelt Jordproduktis Anvendelse, mig Anledning til at tænke over, hvilken Rolle Eieren skal overtage, naar han har Arbejdsbestyrer paa Gaarden.

Naar man under vore i Almindelighed tarvelige Jordbrugsforholde ikke vil drive Penge op ved at udtage den Kapital, man i foregaaende Aar har nedlagt i Jorden; naar man skal skaffe Indtægter uden at komme i den Fristelse, saa at sige at forgrube sig paa Jordkapitalen, saa bliver Produkterne af Kveget saagodtsom den eneste reelle og stadige Indtægtskilde. Denne Sætning er saa ofte udtalt og dens Sandhed bevist, at jeg her fritager mig fra at oprippe et Uddrag af kjendte Ting (se blandt andet „Norsk Stats-agronom Hedendahl's udmærkede Afhandling“ i Ugeskriftets No. 10, 12 og 13 for 1859). Men at denne Sætning kun meget langsomt vinder Anerkjendelse i Gjærningen, det er vist; thi fulgtes denne tilligemed et Par andre Grundsandheder i Jordbruget, saa man ikke dette stundsdesløse Forlangende af nye Jordbrugsstrifter, nye Verdomme og nye Smaasandheder, ret som om man ved disse kunde fritages for at opfylde Hovedsandheden, hvorfra de andre udgaar og støtter sig. Det er vistnok de uafbrudte Ubehageligheder, der er forbundne med Tilsynet, som strækker Eieren fra at drive sin Kofald med Fordel. En Dag i Høstet og det tilmed en

Sommerdag, da dog Haffseffering og Dampning er udenfor Stellet, vil vise, at baade Langmodighed og Taalmodighed maa øves for at udrette noget i Lengden.

Kloften 5 begynder Melkningen og Sommerstaldfodringen. Gjentagne Gange har du forklaret Budeien, at hun straks ved Indtredeisen i Fjøsset skal begynde Fodringen. Dyrene staar da rolige under Melkningen og jo før Fodringen begynder, desto før faar de fyldt Bommen. Koen begynder nodigt at drøvtygge, førend den er fuldkommen met. Melkeaffodringen begynder igjen ikke, førend det dertil fornødne Material, Droviet, er ferdigt, saa at der altsaa maa tidlig Fodring til for at faa Melk af Fodret til bestemt Tid. Men Husbond kommer vel ikke saa tidligt i Fjøsset, trøster Budeien sig med, og saa maa Dyrene staa under Melkningen en Times Tid uden Foder. Neste Melkning, Kl. 4 Eftermiddag, skal altsaa for den Dag opsettes til Kl. 5 for at faa ud det almindelige Potteantal. Hvert Iver skal vaskes for Melkningen, har du befaleet, samt Spenerne sryges med Ister paa de Dyr, som efter Melkningen slippes i Havnen. Denne Regel undlades eller forglemmes iser i Fjøsningen stadigt, hvis man ikke er over Tjernerne. Usmagelig Melk, dels af direkte Urenlighed, dels af indirekte, naar Kreaturerne hjemkommer med usmurte og derfor revne og sprukne Spener, saa at de maa hellebindes for at Melken kan drages af dem uden at reiskere et Bagben oppe i Melkekollen — forekommer ikke saa sjelden. Sjældbudeiernes Urenlighed, Efterladenhed og Fognagtighed gaar ofte til det utroelige, og det krever adskillig Tiltale, førend disse Halvvilbe vennens til at overholde civiliserede Regler. Jeg har saaledes veret Vidne til at en Hallingbudeie, der siden blev meget ferm, ved Melkningens Begyndelse mygede Spenerne ved at spytte i Henderne, og mange Gange er jeg kommen over Budeier sovende midt i Melkningen med Kollen halvfuld under Koen, nedhengende Arme og Hovedet lenet mod Dyrets Svange. At Dyrene melkes rent ud, at Spandene er rene og at Silningen foregaar straks fra Kollen i Spandet, alt dette maa ogsaa tilsees.

Aldrig saa snart er Melkningen endt for Budeierne fjerner sig uden at bekymre sig om Baudingen eller Fodringen. Atter maa det siges dem, at Dyrene, naar Foder er forteret, ikke drøver, men staar og venter paa mere Foder for først at blive mette. Bentetiden er altsaa for Melkefabrikationen tabt Tid. Uafbrudt skal Dyrene fodres til de ikke magter at ede mere, og det tager gjerne 5 Timer ud. Først Kl. 10 Formiddag kan man regne paa, at Dyrene er mette. Indtil denne Tid skal Budeien stadigt vere i Fjøsset. I Kjøffenet har hun intet at gjøre, og Husholderskens mulige Undskyldninger for hende om erholdt Hjælp til Dpvaaf, Rydding o. s. v. tages ikke for gode.

Ved Baudingen paasees, at gammelt Band i Krybberne først tømnes, at Band altid findes i dem, fordi Koen gjerne vil bløde Foderet un-

der Edingen, og at Salt ikke kastes i Klumper i Bandet, men at det først knuses og saa rores i Bandet, saa Dyrene maa drifte for at faa Saltsmagen; ellers røder de kun efter Klumperne i Krybbebunden og tager ikke til sig det forønskede Drifte.

Til Kl. 10 maa ogsaa Dyrene vere pubse og Fjøsset udmaaget. I store Fjøs er dette Fjøsmandens Verk. Er Fodringen rigelig, saa ved Fjøsmanden gjerne at fortælle hver Dag om hvor bresseligt meget der gaar til den Kua; om hvor altfor tynd Gjødselen er; om at sli Fodring ikke er til at holde ud for Eieren og slikt Arbeide ikke til at holde ud for ham, og ender med at foreslaa „bare eet Les Gros mindre om Dagen“ (Saa slap han for at staa og kjøre frem det Les og trille ud Gjødselen efter det). Ham saar Eieren svare saa lempeligt som muligt, thi hans Arbeide er ofte trettende; lad ham beholde sine kjere Formeninge, men aldrig maa han tillades at praktisere dem. Nei, Boldgesset skal vere paa Nettet Kl. 5 om Morgen og Biffer-Havren Kl. 9, og dette sidste ikke for; ellers gav Budeiene Biffer-Havren først og kunde saa undskyldte sig for Husbond med, at de forlod Fjøsset saa tidlig idag, fordi Koen var met alt; medens Sandheden var, at da Dyrene havde faaet Smag paa det bedste Foder, vilde de siden ikke tage det ringere.

Skal Melken nyfflet til Byen, saa sig efter i Spandene, at de er fyldt, ellers faar Melken Rysterum og bederves. Froen af Melken kan ofte bedrage. Rene Spundskluder og fast Spundsing, samt i Varmen et vaadt Haandklede om Spandene horer ogsaa til. Er det paalagt Husholderken at indfore det daglig afgaaende Potteantal, saa se ofte efter, at det er gjort og Antallet rigtigt anført; thi det kunde jo hende, at hun havde mindre udviklede Begreber om Talstørrelser, og ganske vist ingen Ide om de Uleligheder, Eieren ved Maanedsovgjør har med Melkehandlerne Byen, naar hans og deres Bøger ikke stemmer. Eieren maa her gjerne trekke det korteste Straa, naar han ikke kan hevise sin Sags Rigtighed.

Kl. 10 Formiddag skal altsaa Fjøsset forlades og Dyrene lades i uafbrudt Ro til Kl. 3. I Mellemtiden kan Budeierne brisfelaage og bage sine Kvorler samt udhvile sig. Mellem 10 og 3 maa ingen Kending til Fjøsset tillades, og har Stellet veret rigtigt, saa horer man heller ikke et Kny af Dyrene i denne Hviletid.

(Fortsettes.)

Agerdyrkningsystemerne*).

Vi gaa nu over til at afhandle det vigtigste Spørgsmaal i Agerdyrknningen, det, som indbe-

*) Af Recounteur's „Grundsætninger for det fremadskridende Agerbrug.“

fatter alle de andre landøkonomiske i sig, hvis endelige Løsning afhænger af en almindelig Kundskab til Klima, Jordbund, Affætning og andre økonomiske Forhold. Kort sagt, vi skulle til at gjen- nemgaa de forskellige Kultursystemer, se, hvilke Aarsager, der affødte dem til visse Tider, og hvilke andre Aarsager, der nu maa modificere dem, for at Agerdyrkingen, sin evige Bestemmelse tro, bestandig kan tilfredsstille Samfundets Fornødenheder, paa samme Tid som den holder Producenten stadesløs for hans Anstrængelser.

Agerdyrkingen anvender tre væsentlige Kombinationer til at drive Jorden og erholde Afgrøder af den:

1) Dels indskrænker den sig til at høste det Græs og fælde den Skov, som Jorden, overladt til sig selv, frembringer.

2) Dels ansporer den Jordbundens produktive Kraft ved Arbejde og især ved Pløning.

3) Dels endelig, hvad der i Almindelighed finder Sted, kombinerer den samtidig Jordbundens Virksomhed med Arbejds- og Gjødnings.

Derfor har man tre Agerdyrkingssystemer, tre Maader, hvorpaa man kan benytte Naturens og Menneskets Kræfter, som Agerdyrkingen anvender til at omdanne de opløselige og luftformige Elementer, som Planterne indsuge i Luften gennem deres Blade og i Jorden gennem deres Rodder, til organiske Produkter, til Afgrøder.

Fra disse tre System-Typer er flere underordnede Systemer udgaaede, som de Gasparin inddeleer paa følgende Maade*)

Naturlige Systemer.

- 1) Systemer med frivillig Vegetation, uden Pløining og Gjødsling. { Skov-Systemet, Græsgang-Systemet.

Kunstige Systemer.

- 2) Systemer med Arbejde uden Gjødnings { Tulls System. Blandet Græsgang-System (Afverling af Pløining og Græsning). System med Fistedamme (Afverlende Fistedam og Plotland). System med sort Drak.
- 3) Systemer med Arbejde og Gjødnings { Gjødningsproducenter paa Stedet. Gjødnings tilføjes.

Vi ville først studere disse Systemer særskilt; derpaa ville vi se den gjensidige Hjælp, som de yde hinanden, naar flere af dem virke i Forening under en og samme Drift.

*) Tydste Forfattere skjelne imellem to almindelige Agerdyrkingssystemer. Det extensive System, hvor Anvendelsen af de naturlige Kræfter og det intensive System, hvor Anvendelsen af de kunstige Kræfter er fremherskende. — Vi ville ofte betegne os af disse to Udtryk, som tydeligt karakterisere to vel adskilte Agerdyrkningsforhold.

1ste Afdeling. — Naturlige Agerdyrknings-Systemer.

(Skov- og Græsgang-Systemet).

Deres almindelige Karakter. Disse første Systemer ere udelukkende baserede, om man saa maa sige, paa Jordbundens frivillige Vegetation. Derfor producere de kun Skov og Græs. Her er det tilstrækkeligt, at Jorden er overladt til sig selv, for at de skulle indfinde sig; hist behøves Folk til at tilberede, tilsaa eller beplante Jorden. Disse Systemer finder man snart hos Nomadefolkene, som ere berøvede Affætning, ere maadeholdne i deres Nydelse, begrænsede i deres Arbeidsmidler, og som kun leve af Jagt, Fiskeri, af Udbyttet af deres Hjorder, af Rodder og vilde Frugeter; snart midt i Civilisationen, hvor de ere en Følge af Egnens Klima, specielle Bestaendighed, undertiden endog af mangelfulde Kommunikationsmidler og visse Lovgivningsforhold.

Hvorledes det iøvrigt end forholder sig med deres Oprindelse, saa have disse Systemer dog en umaadelig Fortjeneste som Midler til at forbedre Jorden. De forøge uafbrudt, skjønt langsomt under visse Forhold, Madjordens Tyffelse og organiske Rigdom. Under deres Indflydelse blive Kreaturerne Extremter, Bladaffald, Levninger af Insekter og Fugle, ja næsten Alt paa Stedet, saa at Jordbundens Næringsstof, langt fra at udtømmes, meget mere kapitaliseres til Gavn for Fremtiden. Kortsagt om disse Systemer kan man i Arbejds fulde Betydning sige, at de repræsentere et Forskud af naturlig Gjødnings, der endnu i vore Dage er det eneste, som visse Lande økonomisk kunne give for at naa Foderperioden.

§ 1. Skov-Systemet.

Klimaet afgjør overalt som souverain Herre, om en Jordbund skal benyttes efter dette System. Det er f. Ex. Tilfældet med de Egne, som, da de ere beliggende i det nordlige Europa og paa de høieste Bjerge, paa Grund af de stadige og langvarige Vintre ikke kunne frembringe andet end Skov og Træsbestandter, og som, efter Gasparin, udgjøre det europæiske Skovbelte.

Iøvrigt spille Skovplantninger en nyttig Rolle, idet de bryde Vinden og give Lø. Uden dem vilde umaadelige Strækninger være udsatte for Søvindenes fordærlige Voldsomhed; Kornet vilde pidskes af paa Marken og slaas ned; Strandsandet vilde uophørlig forøge Dünernes Udstrækning paa det indre Lands Beføstning. De Straaninger, som, fordi de ere stærkt udsatte, ikke fordelagtig kunne beplantes med Trær (Vinstofke, Morbærtrær, Dlietrær) og de Sletter, som af Mangel paa Agerforpe endnu er i Skovperioden, henføre, de første for bestandig, de sidste for en Tid til Skovenes Omraade. Saaledes ere Champagnes Kridtjorder, Solognes Sandjorder med lerholdig Undergrund ligesom Gascones og Bretagnes Heber med Fordel blevne beplantede med Skove.

Hvis nu Kulturerne overalt fordeltes i Forhold til Jordbundens og Klimaets Eiendommeligheder, er det aabenbart, at en stor Del, som fortiden Intet frembringer, maatte bedækkes med Skov, medens endel af de skovbedækkede Jorder, som ere frugtbare, skulde ryddes. Hvorledes det end gaar, maa denne Udjevning gaa for sig en gang, thi man skønner ikke ret, hvorfor Plogen skal udbrede sit Herredømme over disse umaadelige udyrkede Strækninger, som mere egne sig til at frembringe Græs og Skov, imedens Jorder af første Kvalitet ere bedækkede med Under- og Overskov, alene fordi man i tidligere Tid ikke har brugt Dren. Deri ligger en Modsigelse, som er saa meget fortrædeligere for Indførelsen af en sund Landøkonomi, som Staten*) er og benytter de skønneste og største Stove, og fordi Salgsprisen paa Skove, som vore paa gode uafhængelige Jorder, der ere befriede for Paa-læg, Forpagtningsafgift og Salgsomkostninger, fremkalder en Konkurrence, som Skove, der vore op paa Privatmænds fattige Jorder, ikke kunne udholde. Derfra hidrøre alle disse Jorder i Skovperioden, som Fornusten vilde byde at beplante med Skov, men hvilke Konkurrencen fra Statsskovenes Side og især fra dem, som vore paa frugtbare Jorder, uhykkeligvis holder under Plovens Herredømme, og maaste, hvad der er endnu værre, holder liggende som Fællesmarker og ode Strækninger. Lad os haabe, at den Tid vil komme, da Skovspørgsmaalet, som hidtil udelukkende har været et Pengepørgsmaal i Frankrig, vil forvandle sig til et Agerdyrkningspørgsmaal, og at da en bedre Fordeling af Kulturerne vil lade de Skovjorder forsvinde, som forvare en mere aktiv Kultur. Da vil ogsaa Skovkulturen til Gjengjæld blive et produktivt Middel til at drage Nytte af Kalkjorder, Düner, Heider, Ørkener og afbrudte Strækninger, som nutildags indtager nær ligesaameget Land som Skovene, en sand Skjændsel for det agerdyrkende Frankrig i det 19de Aarhundrede.

§ 2. Græsgangssystemet.

Der gives i Europa Lande, hvor Fugtigheden i Almindelighed er overveiende over Tøken, og hvor Alt saaledes begunstiger Jordens Bedækning med Grønskov, medens paa den anden Side Alt modvirker Arbejderne ved Ploiesystemet og Hosten af Korn og Fros. Derfor egne disse Strækninger med et snarere fugtigt end tørt Klima sig til at frembringe Græs og derfor til Kvæghold. Man kalder dem ogsaa Græsvæxtens Belte. Den omfatter Nordvestkysten af Frankrig, Belgien og Holland, den vestlige Halvdel af England, Irland og Skotland. Til dette Belte høre ogsaa under alle Europas Bredder Sommergræsgangene paa de høje Bjerge, der om Vinteren ere bedækkede med Sne, og Vintergræsgangene paa de Sletter, som affvides af Sommerjorden (Sletteren ved Crau i Provence). Dertil regner man endelig de græsrigge Egne, der, saaledes som Cha-

rolais, have den forenede Virkning af deres Beliggenhed over Havets Overflade og deres friske Undergrund at takke for, at de besidde en Jordbund, som i høi Grad egner sig til Græsvæxt.

Til denne Virkning af Klimaet kommer endnu Indflydelsen af Jordbundens Frugtbarhed, og saaledes findes der i alle Belter Jorder i Græsgangssperionen, som ikke med Fordel kunne producere Korn, medmindre de kortere eller længere Tid have henligget som Græsgange.

Endelig maa man tage Hensyn til Vandingen, som, understøttet af den sydlige Sols Virkning, har frembragt de herlige Enger i Provence, Piemont og Lombardiet, og som tillige ved at benytte det dyndholdige Vand, har dannet kunstlig opfyldt Land, hvorpaa Græsset skyder frodig.

Af alle disse Grunde findes Græsgangssystemet, som oprindeligt var indskrænket til det taagebe Belte for Græsvæxterne, overalt i Europa, selv i Sydens Dale. Det var forhen den eneste Støtte for Ploiesystemet. Siden efter kom kunstige Fodervæxter, og fra den Tid af have Landmændene i det nordlige Frankrig sat en vis Stoltthed i at kunne undvære Enger, idet de bleve forferte af det overordenlige Udbytte af Rodfrugter, Klover og Lucerne. I disse Egne med ustadigt Klima have kun de Landmænd havt Held med sig, som efterat have ombrudt de naturlige Græsgange have vidst at bevare Eigevægten mellem Foder-, Korn- og industrielle Afgrøder, en Eigevægt, som er Betingelsen for et heldigt Agerbrug, medmindre man kan skaffe sig Gjødning udenfra.

Men i Syden skinner en anden Sol. Man har maattet ræsonnere anderledes hvad Engene angaa. Under disse snarere hede og tørre end kolde og fugtige Breddegrader manglede man hvad der udfordredes til at støtte Kulturen af Græsvæxter, som gro paa den flade Mark, nemlig fleraarige Fodervæxter, som fordybede deres Pælerodder ned i de lavere Lag, hvor Fugtigheden samler sig. Og Fodervæxterne skulde ikke blot modstaa Sommerens Tørke, men de maatte tillige bedække Jorden bestandig og ikke kræve hyppig Udsæd, hvorved, naar den gjentages hvert Aar, netop Bevarelsen af det forbedrende System, hvorfor de ere Grundvolben, gjøres tvivlsom. Og et af de mest karakteristiske Træk for Agerdyrknningen i Syden er, at Landmandens Valg er ikke tvivlsomt imellem de kunstige Fodermarker, som han maa bringe i Stand fra Tid til anden, og de naturlig permanente Enger, som ikke have nogen begrændset Varighed: Han foretrækker Engene, naar Forholdene tillade det, thi Engene alene tillade ham at undgaa hyppig Foderudsæd. Man maa da ikke undre sig over, at i disse Lande Vandingen har havt en Udbydelse af de permanente Enger til Folge, hvis aarlige Udbytte, takket være Gjødningen, stiger indtil 8 Skippund Ho pr. Maal. Men det er ikke mere det oprindelige Græsgangssystem; der er adskilt Arbejde og Gjødning paa Jorden; derfor tilhører i dette Tilfælde Engen de Systemer,

*) Taler er her om Frankrig.

hvor Jordbundens produktive Evne bliver ansporet og forøget ved en forenet Anvendelse af alle Kunstens Kræfter. Med endnu større Grund anvendes denne Bemærkning paa de Enge, som give 11 Skippund tort So pr. Maal, idet de udgjøre sande Kunstværker, som med Rette ere Maaltændernes Stoltthed.

Hvis der nogensinde i Landvæsenet er steet en høitidelig Demonstration i Anledning af Nødvendigheden af at anvende det Agerdyrknings-system, som passer til de almindelige Forhold i Henseende til Produkter og Forbrugere, er det uimodsigelig steet i den sidste Tid, da vor Generation har seet „the highlands“ i Skotland paa Grund af Omstændighedernes Tryk at vende tilbage til Skov- og Græsgangs-systemet, Og dog manglede der ikke Befolkning i disse Lande! Tvertimod, den havde formæret sig udover Landets Hjelpekilder.

Hvad skulde man da gjøre for at denne Befolkning kunde blive istand til at leve af at arbejde? Skulde man skabe Hjelpekilder paa Stedet? Skulde man i stor Maalestof understøtte denne Folkemasses Udvandring til et andet Land? Det var det Problem, som, bestandig antagende større Dimensioner, engang stillede denne ulykkelige Del af Skotland. Havde Talen endda været om Jorder, svarende til dem, som i Frankrig kunne bedækkes med sydlige Trær, saa vilde Familierne paa Landet have kunnet dele Jorden mellem sig for at realisere de Vidundere, som Dyrkningen af Morbærtræet f. Ex. frembyder i Cevennerne. — Men nei, saaledes ere ikke Skotlands Høllande, og saaledes ville de aldrig blive; tvertimod er det et kolbt, fugtigt, snedækket Land, som pidstes af Oceanets voldsomme Binde. Føder man endnu her til Minderne om Fortiden, de røveragtige Baner hos en Befolkning, som bestandig forie Krig, som lever af Jagt og Jæfkeri, af Poteter, Byg og Melkevarer! Forestiller man sig ved Siden deraf en Kvægrace, som delte selve Menneskenes elendige Liv, vil man indse, at, da Potetesygdommen kom og forværrede en saadan Situation, var Tiden kommen, da man maatte sige Farvel til den fædrene Jordbund, udvandre og overlade Landet til sin naturlige Bestemmelse: Klipperne til Skove, Dalsene og det heldig beliggende Høie til Græs-gange. Da erstattede Jaar og Stude de Mennesker, som bleve decimerede af Elendighed, Sult og Sygdom. Da afløste ogsaa et System, som producerede sin Gjødning og anvendte naturlig Gjødning, det gamle ndpinende Agerdyrknings-system, der ligesom var bleven den altfor talrige Befolkning paatvungen af en ubetimelig Nødvendighed. — Siden den Tid er Frugtbarheden skreden frem med hvert Aar; og naar Modstanderne indvende, at det nye System ikke har kunnet indføres uden paa den Betingelse, at gjøres tomt i Bjergene, vende Fremstridsmændene, medens de dog beklage visse voldsomme Forholdsregler, med Glæde deres Tanker mod den kommende Tid, da Menneskene i disse Egne ville finde en frugtbar Jord, som jevnlig har forbedret

sig i Tidernes Løb, og som vil kunne betale deres Arbejde. — Man ser altsaa, hvorledes det bekræfter sig, at Kreaturerne aldrig indfinde sig paa et Sted uden der at forberede en Plads for Mennesket!

Et lignende Skuespil har gjentaget sig i Irland. Der er det ogsaa en Reduktion af Beboerne, som har gjort det muligt at komme tilbage til en bedre Organisation af Agerbruget, det vil sige til en Indskrænkning af Moselandet og en Udvidelse af Græsgangs-systemet.

Hvormange Egne i Frankrig burde ikke benytte denne Lære? Hvormange Befolkninger leve ikke paa fattige Jorder, som ved skjæbnelyngre Omstændigheder for Tiden ere bragte til Anvendelsen af Mose-systemet? Men lad os ikke gaa ud over vor Gjenstand.

(Fortsættes.)

Indlandet.

Christiania. Hs. Maj. Kongen afreiste herfra den 26de f. M. og ankom til Thronhjem d. 28de om Midnat, hvorfra Hs. Maj. afreiste til Leiren paa Leirdalsbøen.

— Hds. Maj. Dronningen afreiste herfra d. 31te f. M. Kl. 9 om Morgenen, ankom til Lillehammer f. D.

— Hds. Kgl. S. Prindsesse Louise bliver igjen i Christiania indtil Kroningen er forbi.

— Programmet for D. D. M. Kongens og Dronningens Ophold i Thronhjem er ifølge Rigs-tidenden bestemt saaledes:

4de August Hviledag.

5te foregaar Kroningen, hvorefter Hs. Majestæt giver Middag for cirka 300 Personer.

6te gives Borgerballet, hvortil Hs. Majestæt har modtaget Invitation.

7de og 8de opholde D. D. M. sig i Leiren.

9de giver Hs. Maj. Kongen Bal for cirka 800 Personer.

10de træffes Forberedelser til Afreisen og

11te begiver Hds. Maj. Dronningen sig paa Reisen til Christiania, Hs. Maj. Kongen tager til Leiren, hvor han forbliver indtil den 13de.

Reisen nedover foregaar omtrentlig paa samme Maade som opover. Hds. Maj. Dronningen vil saaledes formentlig ankomme til Christiania den 14de, Hs. Maj. Kongen den 16de eller 17de August.

— Departementet for det Indre har modtaget følgende Beretninger angaaende Udsigterne for Høsten:

Nedenæs og Noygdelagets Amt: Foraarets sene Indtræden og den under samme herskende kjolige Luft i Forbindelse med vedholdende og stærkt Regnfald medførte baade at Baaarbejdet paabegyndtes senere end sædvanligt, og tillige at Agerne nu idethale staa langt tilbage, idet Udsæden endog tilbøds har taget Skade og er borttraadnet paa stædte og sumpige Steder.

Det Samme gælder, maasse i endnu højere Grad, med Hensyn til Poteterne.

Udsigterne for Høsten er derimod mere lo-

vende og i Nedens Fogderi endog saa meget gode. I Nohygdelaget have Engene tildeels lidt af Isbrand og ere i Almindelighed bleve forkuede derved, at Kreaturerne bleve formeddelt den herskende Fodermangel slupne ud paa Engene, saasnaart disse viste sig frie for Sne, og maatte holdes i længere Tid end sædvanligt paa Hjemmarkerne, da det paa Grund af den store Snemængde og det temmelig kolde Foraars forst længere hen begyndte at spire i Havnegangene. Det varme og tørre Veir i første Halvdel af denne Maaned antages imidlertid væsentlig at have rettet herpaa; saa at Høshosten ogsaa i Nohygdelaget forhaabentlig vil give godt Udbytte.

Lister og Mandals Amt: Ifølge de fra Amtsdistriktets Fogder modtagne Indberetninger om Udsigterne for indeværende Aars Høst, ser det ud til, at Kornhøsten i Listers Fogderi vil blive som i et almindeligt godt Aar, medens der for Mandals Fogderis Bedkommende i det Hele ikke synes at give saa gode Udsigter. Høet tegner til at ville give godt Udbytte, saafremt det kan blive bragt godt i Hus. For Potetesavlten ere Udsigterne gode, naagtet det kolde Foraars og langvarige Regnveir har sat Potetesagrene noget tilbage.

Stavanger Amt: Udsigterne for indeværende Aars Høst ere i Stavanger Amt fortiden lovende.

Engen staa overalt usædvanlig rig, og de sidste 10 a 12 Dages Opholdsveir, tildeels forenet med Blæst eller stærk Varme, har bevirket at en ikke ubetydelig Del af det frødigste Græs er kommet velbjerget, i Hus. Maa Indhøstningen, der nu kan siges at være i fuld Gang, fremdeles begunstiges af et hvenligt Veir, er der ingen Tvivl om at Høstavlten i Aar vil give et meget mere end almindeligt Udbytte.

Ogsaa Agrene staa i Almindelighed godt. Vistnok har man paa flere Steder sporet Ugærs i Agrene og dette vilde, dersom Regnveiret fremdeles skulde have vedblevet, sandsynlig have faaet Overhaand; men den i den senere Tid indtraadte Forandring i Veirslaget har i den Grad befordret Kornets Væxt, at der neppe nu er nogen Frygt for at denne skal standses ved Ugærs. Naagtet der naturligvis paa nærværende Tid ikke kan have en saa begrundet Formodning om Udfaldet af Kornhøsten som om Udfaldet af Høshosten, antages det dog at kunne i Almindelighed udtales, at endnu Intet er indtruffet, som kan svække Haabet om en rig Kornhøst.

Hvad Potetesæden angaar, da synes denne at have befundet sig mindst vel under denne Forsommers usædvanlige Regn. Det er mig saaledes fra et enkelt Sted berettet, at Udsæden skal være raadnet i Jorden; men dette maa dog høre til de sjældne Undtagelser. Derimod er det almindeligt, at Sæden, der forøvrigt ingen Skade kan sees at have lidt, ikke er naaet til den Udvikling, som i tørre Sommer paa denne Tid er sædvanlig. Dersom imidlertid det nærværende Veirsligt vedvarer i nogen Tid, kan der ingen Tvivl være om at Væxten vil skride rask frem, og Udbyttet vil da kun være afhængig af, om man til Høsten forskaanes fra Potetesygdommen, Noget som nu ligger udenfor al menneskelig Berægtning.

Nordre Bergenhus Amt: Angaaende Udsigterne for Aarsvæxten i dette Aar skal jeg ærbødigst give mig den Ære at indberette, at vedholdende Regnveir i Lobet af Mai og Juni Maaneder vistnok har fremhjulpet Vegetationen hvoraf især Græs væxten staa frodig, men Nedbørdens har i den Grad været overflødig, at den ikke kan andet end have medført Skade især paa fugtige og vandlandte Marker. Den har derhos paa mange Steder foraarsaget betydelige Jord- og Fjeldskredder, og i de større Elve endog en overhændig Flom. Herved er paa flere Steder i Amtsdistriktet stor Skade paaført Alger og Eng, men saavidt vides er dog ikke mere end en enkelt Gaard i Lærdal at betragte som i det væsentlige ruineret. Men naar undtages saadanne partielle Skader, antages dog Aarsvæxten, overalt hvor Marken har været fri for Flom og Skredder, at tegne sig lovende, saafremt torrere og varmere Veir vil indtræde i den tilbagestaaende Del af Sommeren, og det naagte Agrene paa flere Steder ere temmelig fyldte med Ugærs.

I Sogns Fogderi antages dog Udsigterne selv i gunstigt Fald ikke at stille sig høiere end til et Middelsaar, og om end en større Homængde antages at ville erholdes i Sammenligning med almindelig Aar, befrygtes dog den med Fugtighed oversyldte Jord ikke at kunne give kraftige Planter, saa at den tilskyndeladende større Kvantitet Græs ikkun tør ventes at ville give et mindre værdifuldt Foder.

I Sønd- og Nordfjords Fogderi antages derimod, saafremt varmere og torrere Veir indtræder, Udsigterne idetheletaget at staa til et godt Middelsaar.

Romsdals Amt: Udsigterne til Høsten ere, efter samtlige til mig indløbne Beretninger fra de forskellige Dele af Amtsdistriktet, særdeles lovende.

Engen erfare overalt at staa meget godt; men antages dog væsentligen sinket i sin Fremvæxt ved Vaarbejtningen, der i Aar paa Grund af den sørgelige Fodermangel, paabegyndtes langt tidligere, og paa Grund af Sneens tidlige Opthæftelse paa Havnegangen vedvarede en god Tid længere end sædvanligt. Slaatten er enkelte Steder paabegyndt og det under de heldigste Veirforholde.

Saaavel Korn- som Potetesagrene staa overalt meget frodige. Forøvrigt bemærkes, at Potetesudsæden Aar efter Aar er bleven mere og mere indskrænket over det hele Amtsdistrikt, paa Grund af det Tab, man i længere Tid har lidt paa Avlingen ved Tørraaddenhed. Vel led sidste Aars Potetesavl mindre af denne Sygelighed; men ikke desto mindre antages Udsæden af Potetes ogsaa i Aar at have været temmelig ringe, hvortil vistnok den Omstændighed, at meget af Beholdningen i Vinterens Lob blev anvendt til at bøde paa den store Mangel paa almindeligt Kvægsfoder, maa anses som en bidragende Grund.

Nordre Trondhjems Amt: I Henseende til Udsigterne for Aars Høst, da ere disse for Nordre Trondhjems Amtsdistriktets Bedkommende for Tiden meget lovende. Citerat Jordens usædvanlige Mangel paa Bøde i Foraaret havde givet Veirsligt til betimelig at fuldføre Vaaraannen, begunst-

gedes Fremvæxten paa Ager og Eng særdeles ved det ensfælgte Veir, afværende med Regn og Varme, igjennem hele afvigte Juni Maaned. Fornemlig har Græs-væxten været frodig, og skulde have været det i endnu højere Grad, ifald ei den lange varige forðarvelige Værbeiting, der iaar fornemdelst Fødermangelen endog begyndtes tidligere end sædvanligt, havde været til Hinder derfor paa saamange Steder. Slaataamen er nu paabegyndt, og da Veiret hidtil har været heldigt, er allerede en god Del Hø kommet velbjerget i Laden. Ogsaa Kornagrene ere komne godt paa Veir; Vintersæden staar i Almindelighed hyppeligt, og Bygagrene have for det meste sat Nr. Det sees dog paa mange Ager, at ogsaa Ugræsset er voxet frodigen frem tilligemed Kornet. Potetsagrene staa for det meste vakkert og friske.

— I denne Uge er et større Skolelærermøde afholdt i Christiania.

Thronhjems. I Nordre Thronhjems Amts-tidende findes følgende Soormhistorie fra Orlandet i Midten af Juli: Tre Fiskere fra Gaarden Beklem, nemlig Ole og Zacharias Me, der vare Sødsfændebarne, og en Peder Røstad vare i Lørdags ude paa Fiske. Efter at have forsogt sig paa flere Steder uden Held lovede de sig til at reise tilbage. Da bemærkede bemeldte Ole Me en besynderlig Bevægelse i Vandet nogle hundrede Alen fra Baaden. Han gjorde de Øvrige opmærksom herpaa og Zacharias Me og Peder Røstad, der efter Oles Udsagn skulde have været noget berusede, naagtet alle den mere forsigtige Oles Modforestillinger, hen mod Stedet for at undersøge Tingene. Da de vare cirka 100 Alen borte, bemærkede de en lang sort Ting, der i Bugten bevægede sig paa Vandet. De skjænnede nu, at det var en stor Soorm, paa hvilket Dyr's Eksistens ingen af dem før havde troet. Efter deres Eigende var den 80—100 Alen lang. Det er dog sandsynligt, at deres Stræk har forstørret ja maaske fordoblet dens Længde. Da Drømmen bemærkede dem, havde den Hovedet, der lignede et Hestehoved, og Halsen iværet og betragtede dem. De tre Mænd sadde som forstenede af Skræk. Endelig, da Drømmen pludselig dukkede under siggen, grebe de Mærerne og roede af al Magt bort fra det farlige Sted. Pludselig dukker Drømmen igjen op ikke tyve Alen fra Baaden. Et Rædselskrig udslypper de tre Mænd. Da Drømmen bemærkede Baadens Nærhed forsvandt den igjen, men slog i det Samme saa heftigt paa Vandet med sin Hale, at Baaden kantroede. Det er imidlertid sandsynligt, at dette skete meget paa Grund af de forskrækkede Bevægelser, Folkene gjorde i Baaden. Ole og Zacharias, der kunde svømme, reddede sig op i Baaden, som de fik paa ret Køl igjen; men Peder var og blev borte. Han efterlod ingen Familie. Forhøret er nu optaget i Anledning af Sagen. Formodentlig vil Indberetning til Departementet ske. — Hvad Drømmens Udseende angaar, da have disse Mænd ikke opdaget den Mand, som i Almindelighed tillægges Soormen. Dinene vare, saavidt de kunde se, af Størrelse som en almindelig Kop. Det var bliske paa Søen under hele Begivenheden.

Fra Næs i Hallingdal skrives den 23de Juli:

Den i f. M. indtrufne Oversvømmelse har i Hallingdals Fogderi anrettet betydelig Skade. Paa omtrent 60 Gaarde skulde Affældingsforretning til Nedsættelse i Skattefylder, være dels affødt, dels rekvirerede. Even, og fornemmelig den fra Hemsedal kommende Øren af samme, steg den 15de Juni dette Aar om Aftenen paa saa Timer til en, i nulevende Folks Grindring udsendt Høide, og faldt i de nærmeste Dage kun langsomt. Vandet overskylsede derfor i flere Dage det Elvbredden nærmest liggende Ager- og England, og da Elvstrømmen fornemdelst Vandmassen var saaurget stærkere, blev paa flere Steder al Madsjord ganske bortskyllet, saa at kun de nøgne Stene i Bunden ligge tilbage; paa andre Steder blev tør Sand indtil en Høide af 2—3 Alen, ladet tilbage i Ager- og Englandet, og overalt ellers, hvor Vandet naaede op, blev Ager- og Englandet i større eller mindre Grad beskadiget. Blant de Gaarde som især have lidt Skade ved Oversvømmelsen, udhæves Gaarden Rud i Næs, hvis Skattefyld under den holdte Affældingsforretning skal være nedsat til omtrent det Halve. Gaardens Eier antager, at Forbygningssarbejder af ikke ubetydeligt Omfang udføres for at forebygge fremtidige Ulykker, og da dette paa flere Steder her i Eggen vil blive nødvendigt, vilde formentlig være ensfælg, om en sagkyndig Mand kunde vejlede Bedkommende ved Planen for deklte Arbejder. Paa flere Steder i Fogderiet have derhos Fjeld- eller Jordskred, fremskaldt ved den store Regnmængde, forarsaget Skade, der paa langt nær dog ikke kan sættes ved Siden af den Skade, som Oversvømmelsen har foranlediget. Ved et saadant Fjeldskred har et lidet Barn i Hemsedal Annex til Høels Præstegæld, mistet Livet, medens 2 andre Børn i den samme Stue ved et særegent Tilfælde undgik en lignende Skæbne. I Torpe Annex til Nal blev en Kone ved et Jordskred, der bortrev den Stue hvori hun opholdt sig, ført i en betydelig Strækning overst fra Nalkanten ned i Dalen, men naagtet hun blev slemt forslaaet og naagtet hun var høist frugtommeligt, da Ulykken indtraf, skal hun nu være uden Fare.

Fra Stavanger meldes den 23de Juli. Hele forrige Uge har det daglig regnet, hvorfor Høaamen er bleven ganske afbrudt; idag regner det ogsaa, og desværre ser Veiret fremdeles regnfuldt ud.

— Paa Gaarden Goe, 1 Mil's Veir herfra Byen, hendte for nogle Dage siden en sørgelig Begivenhed. En Kone skulde læsse et Læs Tagsten af en Kærre, og hendes treaarige Datter legede i Nærheden af hende. Konen begyndte at læsse af fremme i Kærren, og da hun havde taget en Del Sten ud, fik den bagerste Del af Kærren Dervægt, hvorved den vippede og den lille Pige, som netop da befandt sig tæt bageom Kærren, blev knust og opgav strax Aanden.

Florvæn den 12te Juli. Ved den siden af den rige Beslignelse fra Havet, som i den senere Tid er bleven os tildel, tegner det sig ogsaa til et udmærket frugtbart Aar med Hensyn til Jordens Afgrode.

Udlandet.

Italien. I Neapel siges Alting at være i Oplosning. Baade Land- og Sømagten svigter, især sidstnævnte, og en Mængde Marineofficerer, hvis Navne anføres, ere uden videre gaaede til Palermo og have gjort fælles Sag med Garibaldi. Krigsskibene ligge i Havnene og man tør ikke lade dem løbe ud af Frygt for at de skulde følge „La Veloce's“ Exempel. Om Modrevolutionensforsøget den 15de Juli har man først nu udførligere Efterretninger. Det var Kamarillaen, som havde organiseret en Sammensværgelse til at styrte Forfatningen og proklamere Absolutismen igjen. En stor Del Soldater navnlig Garden var underkøbt, og Begyndelsen skulde ske paa flere Punkter paa engang, hvilket ogsaa var Tilfældet, idet der ikke blot fandt Demonstrationer Sted i Hovedstaden men ogsaa i Santa Maria, Capua, Casata og andre Steder i Omegnen. Tropperne vare i Udgangsmønder, med Sabler men uden Geværer. Ved Porta Capuana trak de blank, marscherede over Kvaierne til Toledo-gaden og havde snart fordelt sig i alle Kvartierer. Enhver der ikke vilde istemme deres Naab blev overfaldet, hvoriblandt den engelske Konsul, den franske Admiral Barbier de Tinnau og den preussiske Gesandt. Soldaterne vare berusede og geberdede sig som rasende; de trængte ind i Kaffehusene, sloge Alting ispykker og huggede ind paa Gæsterne. Saaledes gik det omtrent et Kvarter, i hvilken Tid henved 60 Mennesker bleve dræbte eller saarede. Men nu kom Ministrene, flere Generaler og en stor Del høiere Officerer tilstede og dreve Grenadererne med dragen Sabel tilbage i Kasernerne. Det var ikke det Udfald Kamarillaen havde ventet; Kongen maatte i egen Person afsted til Gardekasernerne og holdt en Tale til Soldaterne, og beroligende Proklamationer udfædtes. Men Ministrene forlangte Gardens Oplosning og indgave deres Demission, da Kongen ikke vilde gaa ind herpaa. Rødtvungen gav Kongen efter, Garden blev opløst, Ministrene modtoge atter deres Portefeuiller og søgte at indvirke paa Stemmningen ved officielt at modtage de hjemkomne politiske Flygtninge. Nu udsprede Kamarillaen det Rygte, at Søndagsaffælden var udgaaet fra Folket selv; to af Ministrene gik af, og i deres Sted indtraadte Alberto Romano og General Pianelli. Proklamation paa Proklamation udfædtes, hvoriblandt en fra Kongen til Landet, men den Lissid der begyndte at vise sig, skal være komplet forvunden, og Alle ere enige om, at det bourboniske Dynasti snart har udspillet sin Rolle i Neapel.

Neapolitanerne have virkelig rommet hele Sicilien, — idetmindste berettes det fra forskellige Steder. Ifølge en Depesche til Opinionsen skal Regjeringen have fattet denne uventede Beslutning, fordi General Clary meldte, at Befætningen i Messina vægrede sig ved at kæmpe mod Friskarerne. Man fandt derfor, at det ikke var raadeligt at sætte Tropperne paa en yderligere Prove som let kunde faa det Udfald at de med Bagage gik over til Fienden, og Messinas Romning blev besluttet. General Bossos Korps er blevet affaaeret fra Messina og totalt slaaet.

Svorhen Garibaldi har styrket sin Kurs, ved man endnu ikke, men man venter stadig at se ham foran Neapel.

Subskribenter og Subskribent-samlere, som har modtaget „Gaardsregnskab for den norske Bonde af Schröder paa Boll,“ og ei indsendt Betaling for samme, anmodes om straks at indsende Betalingen under Adresse Bogtrykker Fabritius's Kontor i Christiania.

Leusmandskarl.

Et værnepligtigt Mandskab kan som Leusmandskarl i Hvaløer Thinglag udjæne sin Værnepligt naar man derom snarest mulig afhandler det Fornødne med Leusmand Hoff.

Regte peruanisk Guano.

Ny Forsyning af Peru Guano i Sæffe paa omkring 160 Pund er igjen ankommet til Under-tegnede. Prisen er som forhen 3 Spd. 16 $\frac{1}{2}$ pr. 100 Pund.

Christiania den 24de Juli 1860.

Joh. P. Olsen,
Skippergaden No. 4.

Christiania Kornpriser.

Indenlandst

Bæbe, $4\frac{1}{2}$ a 5 Spd.
Rug, 17 $\frac{1}{2}$ a 12 $\frac{1}{2}$ a 4 Spd.
Bog, 15 $\frac{1}{2}$ a 17 $\frac{1}{2}$ a 12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$.
Havre 2 Spd. a 11 $\frac{1}{2}$

Udenlandst

Rug østersøst 4 Spd. 30 $\frac{1}{2}$.
Rug dansk 19 $\frac{1}{2}$ a 19 $\frac{1}{2}$ a 12 $\frac{1}{2}$.
Bog 2radst 18 $\frac{1}{2}$ a 18 $\frac{1}{2}$ a 6 $\frac{1}{2}$.
Erter $4\frac{1}{2}$ a 5 Spd.
Bæbe $6\frac{1}{2}$ Spd.

Christiania Fiskepriser.

Stlb, Kjobmd. $5\frac{1}{2}$ Spd. pr. Ld.
Stlb, stor Mid. 5 Spd. pr. Ld.
Stlb, smaa ds. 4 a $4\frac{1}{2}$ Spd. pr. Ld.
Stlb, stor Christ. 16 a 17 $\frac{1}{2}$ pr. Ld.
Stlb, smaa ds. 12 $\frac{1}{2}$ pr. Ld.
Storf. 4 $\frac{1}{2}$ a 18 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Middelf. 3 $\frac{1}{2}$ a 12 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Smaaf. 3 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Rødf. 8 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.